

KROPPEDAL

Museum for Astronomi • Nyere Tid • Arkæologi

Enhed for lovpligtigt arbejde

Rapport om de arkæologiske undersøgelser ved
Bredebjerggård 8, TAK 1180

Kroppedal, Museum for Astronomi • Nyere tid • Arkæologi

Kroppedals Allé 3, 2630 Taastrup

Tlf.: 43 30 30 00, Fax: 43 30 30 03,

E-mail: kontakt@kroppedal.dk, www.kroppedal.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Resumé	3
Undersøgelsens forhistorie	3
Landskabet	4
Udgravningsmetode	4
Undersøgelsens resultater	4
Anlæg.....	4
Stolpehuller.....	4
Huse.....	4
Gruber.....	5
Brønde.....	5
Jordfæstegrave.....	5
Brand- og urnegrave.....	5
Bredebjerggård 8.....	5
<i>Gård 1</i>	6
<i>Hus 4</i>	6
<i>Hus 3</i>	6
<i>Hus 15</i>	6
<i>Hus 16</i>	6
<i>Hus 9</i>	6
<i>Hus 12</i>	7
<i>Jordfæstegraven</i>	7
<i>Brønd og menneskelignende figur</i>	7
<i>Brydegruber til hørfremstilling</i>	8
<i>Oldsager</i>	8
<i>Endnu en grav</i>	8
De kulturhistoriske perioder	8
Romersk jernalder.....	8
Germansk jernalder.....	9
Udgravningens data	10
Bilag 1, Oversigtsplan over udgravningen	11
Bilag 2, Tidstavle	12

Indledning

Nærværende rapport dækker den arkæologiske udgravning som blev foretaget fra den 12. august til den 26. oktober 2004, som opfølgning på en arkæologisk forundersøgelse foretaget i april/maj måned samme år. Det udgravede område ved Bohus Boulevard, Skåne Boulevard og Bredebjergvej i Høje Taastrup Vest (se figur 1) var udset til byggemodning og tilhørte Høje-Taastrup kommune, som også selv finansierede udgravningen. Museet på Kroppedal, arkæologisk afdeling, varetog som det arkæologiske ansvarsmuseum i Københavns amt undersøgelsen, og originaldokumentation samt oldsager opbevares på museet.

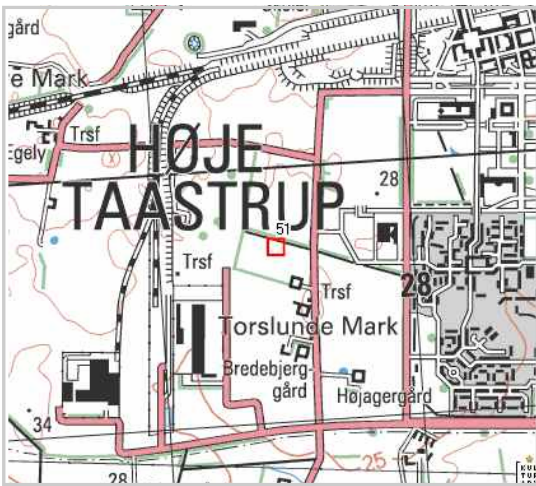

Fig. 1. Kort over området ved Bredebjerggård. (Copyright © Kort-Matrikelstyrelsen)

Resumé

Undersøgelsesområdet, også kaldet Bredebjerggård 8, TAK 1180 omfatter 7.200 m², som blev delt op i to udgravningsfelter. I de to felter fremkom bl.a. 35 brydegruber, et antal spredtliggende gruber, elleve huse, fem hegn, to oldtidsgrøfter, en jordfæstegrav, en mulig brandgrav, en brønd, en antropomorf figur af egetræ og et sogneskel.

Bebyggelsen kan deles op i tre individuelle gårde, der har eksisteret i op til fire faser, og som kan dateres fra 3.-8. årh. e. Kr., dvs. yngre romersk til yngre germansk jernalder. Et af husene (hus 4, dateret til 3.-5. årh. e. Kr.) skiller sig ud med en kraftig konstruktion og mulig sammenhæng med både jordfæstegraven, samt den antropomorfe træfigur.

Feltet med brydegruber (dvs. gruber til tørring af hør), som ligger i umiddelbar nærhed af et vådområde, er formentlig samtidigt med gård 1 og kan have været brugt som tørringsplads til hamp og hør. Ved fire anlæg var det muligt at påvise små stolpehuller rundt om brydegruben, som formodes være tørrestativer, der har været bygget hen over gruberne.

Jordfæstegraven indeholdt skelettet af en ca. 30-40-årig mand, som havde et fint ornamenteret kar med madoffer som gravgave. Den døde lå med hovedet mod nord og ansigtet mod øst, Graven dateres ud fra gravkeramikken til 3.-5. årh. e. Kr.

Under udgravningen blev der registreret en brønd, som blandt andet indeholdt en antropomorf figur i egetræ.

Undersøgelsens forhistorie

Den 4. marts 2004 rettede Høje-Taastrup Kommune en forespørgsel til Kroppedal, Afdeling for Arkæologi, angående et område på 40.000 m² i Høje-Taastrup Vest. Museet har tidligere foretaget flere arkæologiske undersøgelser i netop dette område. Disse undersøgelser har vist bebyggelsesspor fra hovedsageligt 4. til 6. årh. e. Kr., dvs. yngre romersk til yngre germansk jernalder.

Det aktuelle område ligger umiddelbart nord for et område, hvor der i år 2000 blev udgravet ca. 7.300 m² boplads (SØL 1033, Bredebjerggård 2). Her blev registreret femten huse, tre hegn, tre brønde, et større kulturlagsområde samt mange fundrige gruber. I gruberne blev der blandt andet fundet keramik fra bronzealder og romersk jernalder. En af gruberne var helt speciel, idet der foruden keramik fra yngre bronzealder fandtes dele af en digel fra yngre bronzealder.

På grundlag af de tidligere undersøgelser i området henstillede Kroppedal til, at der blev foretaget en prøveundersøgelse af arealet.

Prøveundersøgelsen resulterede i 27 søgegrøfter, hvor der fremkom spredtliggende gruber, brydegruber, en grøft, dele af huse og et hegn. Den typologiske datering af husene er romersk jernalder og germansk jernalder. I den østlige del af felt 1 fremkom et felt med gruber, der tolkes som anlæg, hvor der har været tørret hørstængler.

Placeringen af brydegruberne er lige ned til et vådområde, hvor det har været muligt at rødnørstænglerne. Vest for feltet med brydegruberne er der en nord/syd orienteret grøft, der måske afgrænser området med brydegruber mod vest. Dateringen af brydegruber er formentlig yngre romersk jernalder/germansk jernalder, hvilket er samtidigt med seks af husene. Konklusionen på prøveundersøgelsen af de 40.000 m² resulterede i, at der i forbindelse med en egentlig udgravning skulle afdækkes i alt 7.200 m².

Den egentlige udgravning af de 7.200 m² blev påbegyndt d. 16. august 2004.

Landskabet

Undersøgelsesområdet ligger på et lidt kuperet terræn, ca. 24-26 m.o.h. Terrænet er højest i den vestlige del og skræner en anelse mod øst. Terrænet har oprindeligt været mere kuperet, men lavningerne er med tiden blevet fyldt op med muld, hvilket betyder, at terrænet i dag fremstår mere jævnt. Undergrunden består overvejende af moræneler. Muldlagets tykkelse er lidt varieret, men er gennemsnitligt ca. 40 cm. Centralt i området er der et ca. øst/vest-orienteret dige, der markerer det gamle sogneskel mellem Torslunde og Høje Taastrup. Syd for diget er der en markant lavning, der er fyldt med vand.

Udgravningsmetode

Muldjorden blev trukket af med en gravemaskine på bæltet med en to meter bred skovl, og de herved fremkomne fyldskifter blev efterfølgende trukket op med skovlens kant, efter at "uklare" fyldskifter var blevet fladeskovlet. Feltet blev herefter opmålt i fladen ved hjælp af GPS, og alle stolpehuller samt andre signifikante anlæg blev snittet, tegnet og beskrevet.

Der blev udtaget jordprøver fra udvalgte anlæg med henblik på artsbestemmelse af brændte planterester samt mulig datering ved hjælp af kulstof 14-metoden. Oldsager blev hjemtaget, når sådanne fremkom i anlæg. Hovedparten af de store gruber blev gravet med gravemaskine – halvdelen af gruben blev bortgravet og profilen registreret.

Undersøgelsens resultater

Der blev ved den arkæologiske undersøgelse afdækket arealer svarende til 40.000 m² og heraf blev et areal på 7.200 m² nærmere undersøgt. Undersøgelserne gav et godt resultat med mange interessante anlæg, som bl.a. gruber, et område med brydegruber, elleve huse, to grøfter, fem hegn, en brønd, et sogneskel, brandgrav og en jordfæstegrav fra yngre romersk jernalder.

Selve undersøgelsesarealet på Bredebjerggård 8 var begrænset til det areal, der af kommunen var udset til byggemodning. Dette område ligger som allerede nævnt i nærheden af tidligere udgravede og meget fundrige områder, hvorfor der kan skabes et større sammenhængende billede af den forhistoriske aktivitet i området. Nedenfor beskrives typiske anlæg på en fladegravning som denne.

Anlæg

Den arkæologiske undersøgelse på Bredebjerggård 8 resulterede i en række forskellige spor efter forhistorisk bosættelse, såkaldte anlæg. Et anlæg kendes ofte som en forhistorisk nedgravning, der i dag kan ses som en mørkfarvet plet i undergrunden (se figur 2). Et anlæg kan indgå i en konstruktion, såsom stolpehuller til huse eller hegn, eller kan være udtryk for forskellige aktiviteter, f.eks. brønde, affalds-deponering eller begravelser. De forhistoriske anlægsspor på Bredebjerggård bestod primært af stolpehuller til huse og hegn, gruber (brydegruber) og grave.

Stolpehuller

Et Stolpehul ses ofte som en cirkulær nedgravning der udgør nedgravningen hvori stolpen har været placeret. Et stolpehul kan bestå af flere komponenter. Nemlig selve nedgravningen og i denne et sporspor enten efter en stolpe der har stået i hullet og rådnet op, eller en sekundær opfyldning af det hul stolpen har efterladt når den er blevet hevet op.

Huse

Et hus erkendes typisk ved at genfinde stolpehullerne placeret i et bestemt mønster afhængig af konstruktionen som varierer gennem tiden, men ofte med sådan en sådan regularitet at disse mønstre kan bruges til at tidsbestemme bebyggelsen.

Fig. 2. Illustrationstegning af Charlotte Clante ©

Husene var typisk bygget af træ. Taget blev båret af en række tagbærende stolper der står enten som en enkelt række centralt placerede stolper ned gennem huset (to-skibede huse) eller som to rækker stolper placeret parvis ned gennem huset (tre-skibede huse). Et hus med mere en to sæt tagbærende stolper benævnes også som et langhus. Derudover kan der sommetider observeres vægforløb i form af rækker af mindre stolper, som indrammer de tagbærende stolper. Vægkonstruktionen ved vi ikke så meget om, men den kan være udført af flettede vidjer, beklasket med ler. På grund af byggematerialerne havde et hus en begrænset levetid. Man regner med omkring 30-40 år.

I Danmark er husene i jernalderen typisk tre-skibede. De tre-skibede huse er ofte opdelt i en beboelsesende som regel i den vestlige del af huset, mens den østlige del har fungeret som stald. Den øst-vestlige orientering skyldes formentlig den fremherskende vindretning foruden ønsket om maksimal solindstråling. Når huset havde udtjent sin levetid blev det revet ned og et nyt opført, ofte i umiddelbar nærhed af det foregående. Denne byggetradition er årsagen til, at arkæologerne kan finde adskillige hustomter fra samme periode ved hver enkelt udgravning uden at der er tale om en landsby. Husene har ikke alle stået samtidig, men har afløst hinanden over flere generationer.

Gruber

En grube er en fællesbetegnelse for irregulære nedgravninger af forskellige størrelser og med forskellige formål. Samme grube kan have haft skiftene funktioner gennem sin levetid. F. eks. kan

man have gravet hullet for at skaffe råstoffer i form af ler eller sand, hvorefter hullet er blevet opfyldt med affald fra bopladsen gennem en periode. En brydegrube er en særlig type af grube, der har været brugt til fremstilling af tekstiler, f.eks. til tørring af hør eller lignende.

Brønde

Nedgravninger brugt til at skaffe vand til bopladsen. Brøndene har tit stået åben over en længere periode, hvorfor en hvis tilsanding kan iagttages. Brøndene er ofte blevet opfyldt med affald ved endt brug. Brønden kan også have haft en anden funktion end at skaffe rent drikkevand. Det stillestående vand, der har været i brønden, kan f.eks. have været brugt til at rødne hør.

Jordfæstegrave

Er udtryk for en begravelseskik hvor den døde krop begravnes i hel tilstand i en nedgravning. Gravene kan være konstrueret på forskellig vis; som en simpel nedgravning i jorden eller med kister eller gravkamre af sten eller træ og være umarkerede eller markeret på overfladen ved hjælp af en høj eller sten.

Brand- eller urnegrave

Er udtryk for en begravelseskik, hvor man brænder den døde på et bål, hvorefter de brændte ben med eller uden bålasken nedlægges i et hul i jorden. I en urnegrav nedlægges asken i en krukke, som nedsættes i jorden.

Bredbjerggård 8

Ved Bredbjerggård blev der fundet en del interessante anlæg, hvoraf nogle af dem vil blive behandlet i det følgende (se figur 3).

Gård 1

Af de i alt 11 huse, der kunne registreres ved udgravningen, kan de fire af dem ses som forskellige faser af den samme gård:

Fase 1: Hus 4.

Fase 2: Hus 3.

Fase 3: Hus 15.

Fase 4: Hus 16.

Hus 4

Hus 4 repræsenterer den første fase af gård 1. Huset består af fire sæt tagbærende stolper og er mindst 18,7 m langt. Hus 4 tolkes som et hovedhus og skal sandsynligvis ses i sammenhæng med de to økonomibygninger, hus 9 og hus 12 som begge ligger syd for hus 4. Syd for hus 4 blev der også registreret en oldtidsgrøft, som sandsynligvis har afgrænset gården mod syd, og eventuelt været brugt som vandafledning.

Hus 4 skal sandsynligvis også ses i sammenhæng med jordfæstegraven og brønden med den antropomorfe træfigur.

Datering: Hus 4 dateres til 3.-5. årh., dvs. perioden fra yngre romersk jernalder til ældre germansk jernalder.

Hus 3

Hus 3 består af 5 sæt tagbærende stolper og er mindst 19,6 m langt. Der er bevaret dobbelte

vægstolper og dørstolper mod nord, det skyldes at området ikke er pløjet så intensivt netop her. Området er her beskyttet af sogneskallet. Hus 3 tolkes som et hovedhus, fase 2 i gård 1. Datering: Hus 3 dateres til 5.-6. årh., dvs. germansk jernalder.

Hus 15

Hus 15 består af fire sæt tagbærende stolper: Hus 15 er mindst 15,1 m langt og tolkes som et hovedhus, svarende til fase tre i gård 1. Datering: Hus 15 dateres til 5.-6. årh., dvs. germansk jernalder.

Hus 16

Hus 16 består af tre sæt tagbærende stolper og er mindst 11 m langt. Hus 16 tolkes som et hovedhus, svarende til fase 4 i gård 1. Datering: hus 16 tolkes til 5.-6. årh., dvs. germansk jernalder.

Hus 9

Hus 9 består af to sæt tagbærende stolper: Hus 9 er mindst 2,7 m langt og tolkes som en økonomibygning og kan eventuelt ses i sammenhæng med hus 4. En forsigtig datering af hus 9 vil være: 3.-5. årh., dvs. fra yngre romersk jernalder til ældre germansk jernalder.

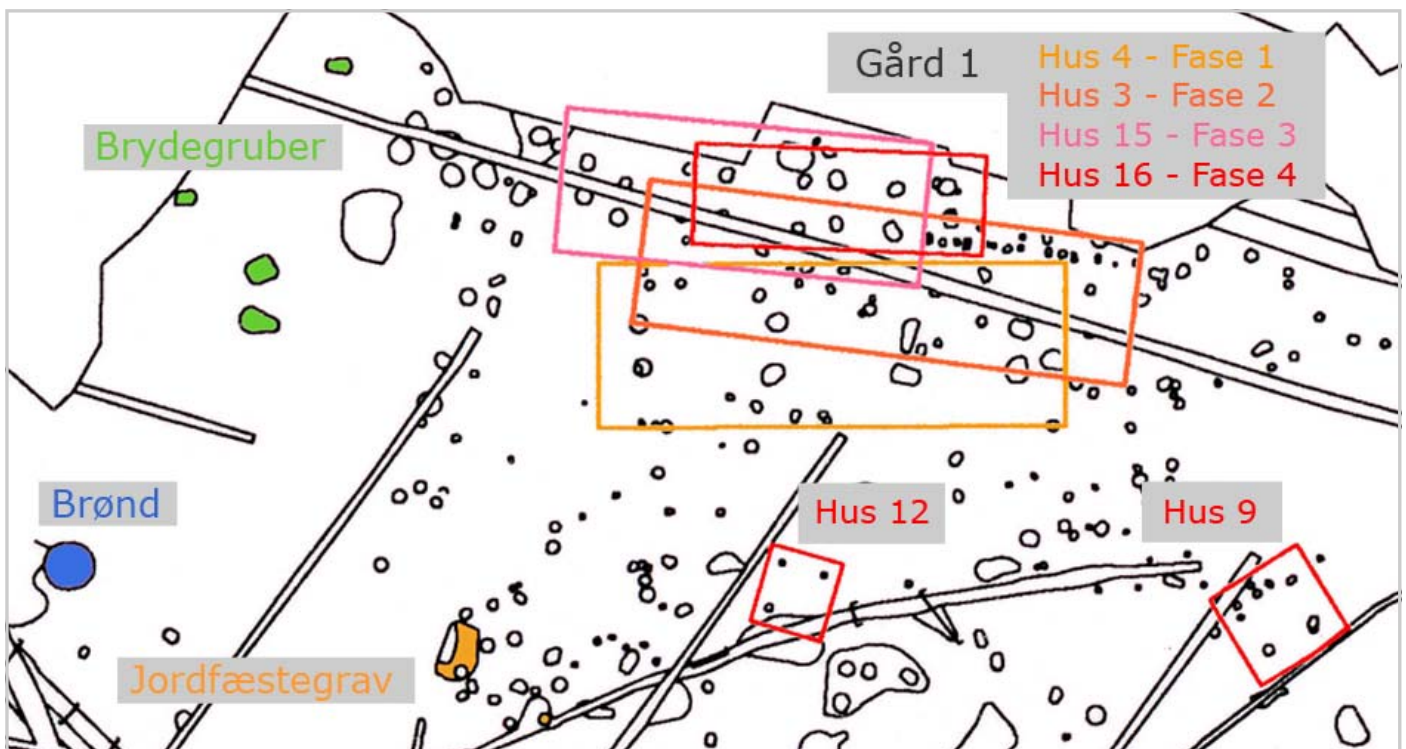

Fig. 3. En del af udgravningsområdet med markering af bl.a. gård 1 med hustomter i fire faser samt brydegruber, brønd og jordfæstegrav.

Hus 12

Hus 12 består af to sæt tagbærende stolper: Hus 12 er mindst 2 m langt og tolkes som en økonomibygning og skal sandsynligvis ses i sammenhæng med hus 4.

En forsigtig datering af hus 12 vil ligeledes være: 3.-5. årh., dvs. fra yngre romersk jernalder til ældre germansk jernalder.

Jordfæstegraven

Under udgravningen blev der registreret en jordfæstegrav (se figur 4). Under jordafrømningen blev graven først tolket som en større grube på ca. 3 x 2 m. Anlæggets størrelse og nord/syd orientering, indbød til en mere forsigtig tilgang end at snitte anlægget med maskinen. Et øst/vest snit blev lagt på tværs af anlægget og ca. 50 cm under fladen blev der påtruffet to ryghvirvler fra et menneske.

Ved udgravningen blev der registreret kistespor, og det formodes at personen har været begravet i en eller anden form for trækiste, eventuelt en kløvet, udhulet træstamme. Kistesporerne viste tegn på, at træet har været svedet.

Fig. 4. Den gravlagte mand med en gravgave i form af et keramikkar, placeret i fodenden.

Skelettet var godt bevaret. Personen lå med hovedet mod nord og med ansigtet vendt mod øst. Skelettet tolkes til at være en mand, ca. 170 cm høj og ca. 30-40 år gammel.

Den gravlagte havde få gravgaver med sig i graven. I gravens fodende var der nedsat et ornamenteret keramikkar. Ovenpå karret, blev der registreret dyrekogler. Dyrekoglerne tolkes som et madoffer lagt ned oven på karret, sandsynligvis et stykke svinekød. Selve karret var ornamenteret med indstik og streger, et meget typisk kar fra den sene del af yngre romersk jernalder. I selve karret var en sort begagtig substans som kan være rester af fedt, hvilket tyder på, at karret har indeholdt væske.

Brønd og menneskelignende træfigur

Ligesom graven, blev brønden også i første omgang tolket til at være en grube. Men efter endt registrering ændredes tolkningen til en brønd. I forbindelse med udgravningen, blev der nemlig påtruffet vanddrukkent træ da anlægget var ved at blive snittet med gravemaskine. Og resten af anlægget blev derfor udgravet med forsigtighed.

Allerede dagen efter at brønden var blevet udgravet, havde den trukket klart vand i hele nedgravningen, og virkede altså stadig som brønd, nar den blev rensat op efter de mange år under muldlaget.

Det vanddrukkne træ i anlægget viste sig at være en tildannet tveje af egetræ, og er med stor tydelighed en antropomorf figur, dvs. en gren hvori der kan genkendes menneskelige træk. En kulstof 14 datering viste at figuren kan dateres til mellem år 340 e. Kr. og 580 e. Kr., dvs. til perioden fra yngre romersk jernalder til germansk jernalder.

Figuren er ca. 1 m lang. "Hovedenden" af figuren har været øverst i brønden og bærer tydeligt præg af at have været udtørret og er i ret dårlig bevaringsstand. "Fødderne" på figuren hvilede på bunden af brønden og er bedre bevaret end hovedenden, hvilket skyldes grundvandstanden.

Figuren har bevaret splintveddet på begge bentejler, hvilket giver indtryk af, at figurens fødder/sko er bevidst søgt fremhævet. Midt på figures forsiden er der udskåret/tilhugget en tydelig fallos. Figuren tolkes som en tilhugget træfigur med fallos, som har endt sine dage i

brønden. Dateringen af den antropomorfe figur fra Høje Taastrup er interessant, idet den er senere end den periode, hvor man typisk har erkendt antropomorfe figurer.

Det er endvidere værd at bemærke, at figurerne, som har tilknytning til frugtbarhedskult, i reglen findes i sammenhæng med vand, typisk i moser, men her i en brønd. Så vidt det er bekendt, er det da også første gang, at frugtbarhedskulten ses på en boplads. Det er uklart, om træfiguren er smidt i brønden efter endt brug, eller placeringen skal ses som led i en kultisk handling.

Dateringen af figuren sætter den i sammenhæng med gård 1, sandsynligvis med hus 4, og der kan heller ikke afvises en mulig dateringsmæssig sammenhæng med jordfæstegraven.

Brydegruber til hørfremstilling

Ved udgravningen blev der registreret et større felt med i alt 35 brydegruber (se figur 5). Brydegruber er det sted, i forarbejdningsprocessen af hørfibre til produktion af tekstiler af hør, hvor fibrene under brydningen ristes over et bål anlagt i bunden af brydegruben, inden hørfiberne efterfølgende bankes fri af stænglerne.

Fig. 5. Brydegruberne, som de så ud i overfladen.

Dybden på brydegruberne er ca. 16-20 cm. Fylden består af et tyndt lag af relativt små ildskørnede sten, der tyder på, at man har haft en ensartet jævn varme i anlægget. Brugen af opvarmede sten sørger for, at der ikke var så åben ild, at man brændte taverne (hørstænglerne) af. Den ringe dybde på brydegruberne kan skyldes, at man valgte, at bygge træstativer over de ildskørnede

sten, for at hæve stænglerne op over de ildskørnede sten, hvilket stolpehullerne omkring gruberne også tyder på.

Oldsager

Ud over jordfæstegraven, og den antropomorfe figur, viste udgravningen sig generelt ret fundfattig. Der er samlet, under både prøvegravning og den egentlige udgravning, registreret fund i 42 anlæg, mest keramik. Og derudover syv løsfund.

Endnu en grav

I et stolpehul blev der registreret fragmenter af dyrekogler, et sideskår, lerklining og en knivspids af metal. Ingen af oldsagerne var dog i en sådan bevaringsgrad, at de kunne dateres. Anlægget tolkes som bunden af en urne eller brandgrav, da der var små stykker brændt knogle i fylden og fem store sten i fylden. Nedpløjningen i området er markant, så det er ikke usandsynligt, at store dele af anlægget er bortpløjet. Fundet af knivspidsen og de diffuse koglerester, tyder på en brand- eller urnegrav.

De kulturhistoriske perioder

ROMERSK JERNALDER (1- 375 e. Kr.)

Denne periode er kendetegnet ved en stærk kontakt med det romerske imperium. Før Kristi fødsel udvider romerriget sig kraftigt. Ved et voldsomt slag mellem Romerne og Germanerne år 9 e. kr. fastsættes romerrigets nordligste grænse til at følge Rhinen. På trods af det officielle fjendtlige forhold udvikler der sig hurtigt en livlig samhandel mellem parterne, som vi også nyder godt af i Danmark, hvor stor set alle luksusvarer er import fra romerriget. Af romerske varer, der kommer hertil kan nævnes glas, sølvservice, bronzekar, vin, kasseroller og militærudstyr blandt meget andet. Keramikken, som i denne periode er meget fin og let genkendelig, er sommetider inspireret af romerske metalkar, ligesom smykke- og våbenudstyret er inspireret af det romerske militær.

Samfundet er blevet mere klasseinddelt. Store magtcentre med tydelige forbindelser til romerriget etablerer sig, og man gravlægger her sine døde ledere med et fantastisk rigt udstyr af guld, perler og romersk udstyr. Gravskikken er at man for det meste begraver sine døde ubrændte, men urnebegravelser forekommer også.

Gravskikken varierer meget fra egn til egn, og udstyret i gravene er også meget varieret. En større specialisering kan ses i samfundet. Man kan nogle gange spore de dødes erhverv gennem gravene f. eks. smede og krigere.

Militæret synes med denne periode at blive en mere fast del af samfundet, og i løbet af perioden udvikler der sig et standardiseret våbenudstyr. Om der har været tale om fuldtidskrigere på dette tidspunkt, er uvist. I vådområderne findes store udlægninger af våben, kaldt krigsbytteofre, som vidner om militære sammenstød. Og der ses en tydelig udvikling i våbenudstyret, der også følger nogle mænd i gravene. En ny type bebyggelse, der dukker op, er anlæg med palisader og voldgrave, som har klare befæstningsmæssige formål.

Bosættelsesmønsteret for perioden er kendetegnende ved at man bosætter sig i enkeltliggende gårde eller samles til landsbyer i mindre klynger af gårde. I perioden går man fra en fælles indhegning af landsbyerne til en indhegning af de individuelle gårde, hvilket kan være de første tegn på en privat ejendomsret. Gårdene udvikler sig og bliver større, og i den sidste del af perioden kommer laden til som en ny sektion på langhuset efter stalden. Man begynder for alvor at dyrke rug og havre ud over hvede, byg og emmer, som er de kendte kornsorter fra tidligere. Infrastrukturen forbedres også. Med romersk forbillede anlægges man flere steder stenlagte vejforløb.

GERMANSK JERNALDER (375 - 775 e. Kr.)

Perioden er en tid med store omvæltninger. Ved Hunnernes indtrængen øst fra i år 375 e. Kr. destabiliseres Europa. De store folkevandringer begynder, og det romerske imperium falder fra hinanden i løbet af de følgende århundreder. De ledende klasser i Danmark har i perioden før baseret deres rigdom på handlen med romerriget, men med dettes kollaps mister denne gruppe sin indflydelse, og magten forflyttes til andre grupper, som har baseret deres handel på andre markeder.

I løbet af germansk jernalder organiserer man sig i kongeriger både syd og vest for Danmark, men i Danmark er der ikke tegn på en regulær kongemagt endnu. Der er dog tydelige tegn på regionale ledere med stor rigdom, hvilket især kan ses ud fra de rige handels- og håndværkspladser. Lederen har rådet over en organiseret hær, hvor man har kæmpet med sværd, spyd, skjold og som

noget nyt våbenøkse. Store nedlæggelser af våben i vådområderne, de såkaldte krigsbytteofre, vidner om organiserede kampe, ligesom de mange nedgravede skatte af ædelmetaller vidner om en urolig tid.

I denne periode ændrer bebyggelsen sig således, at husene bliver betydeligt større, ligesom enkeltgårdene også udvider deres areal inden for sin gårdindhegning. Bosættelsesmønsteret er ikke så velundersøgt som i andre perioder, men der synes at være tegn på, at skoven har fået lov til at overtage store landområder. Hvorvidt dette er et tegn på krise i samfundet eller en produktionsomlægning til f.eks. svineavl vides ikke. Svin holdes traditionelt ikke i stald eller på mark, men går løst i skoven.

Begravelseskikken synes hovedsageligt at være baseret på at man brænder sine døde, men andre begravelsesformer ses også. Generelt er perioden ikke velundersøgt på dette punkt. Således gælder det også for keramikken, der ofte kan være svær at genkende, men i forhold til perioden før er den nu blevet grovere og mindre kunstfærdig.

Udgravningens data

Ansvarsmuseum: Kroppedal - Museum for Astronomi · Nyere tid · Arkæologi

J.nr.: TAK 1180

Kulturarvsstyrelsen j.nr.: FOR 2003-2122-0421

Stednummer: 020213, sb.51, Torslunde sogn, Smørum herred, Københavns Amt

Ansvarshavende / daglig leder: Cand.mag. Anne B. Hansen

Beretningsansvarlige: Cand.mag. Anne B. Hansen og stud.mag. Thomas Larsen Schmidt

Studenter: Stud.mag. Thomas Larsen Schmidt samt Freerk Oldenburger, en arkæologi-studerende fra Groningen Universitet i Holland.

Derudover deltog to hold 1. års studerende fra Københavns Universitet og to tutorer i ugerne 34-37, i forbindelse med deres seminar-udgravning. Det ene hold bestod af tutor stud. mag. Mads Leen Jensen og stud. mag. Charlotte Glem, Espen Togeby Gottlieb, Anja Mortensen, Michael H. R. Nielsen og Mie Pedersen. Det andet hold bestod af tutor stud. mag. Niels Grumløse, som var tutor for seks studerende fra klassisk arkæologi, Københavns Universitet.

Opmåling med GPS samt bearbejdning af planer blev foretaget af museumstekniker Jan Poulsen.

Gravemaskinen blev ført af Hans Christensen (eget firma).

Metaldetektor blev brugt af Lars Nissen fra detektorklubben Sjælland, som gennemgik flader, bunker og anlæg.

Bygherrerapport er lavet af museumstekniker Annemarie Bönnelycke

Bilag 1.

Oversigtsplan over udgravningen

Tidstavle

Periode	Underperiode	Kalenderår
Middelalder	Senmiddelalder	1536
	Højmiddelalder	1400
	Tidlig middelalder	1200
	Vikingetid	1050
Jernalder	Germansk jernalder	375
	Romersk jernalder	Kr. Fødsel
	Førromersk jernalder	500 f.Kr.
Bronzealder	Yngre bronzealder	1100 f.Kr.
	Ældre bronzealder	1700 f.Kr.
	Dolktid / senneolitisk tid	2400 f.Kr.
Bondestenalder	Enkeltgravstid	2800 f.Kr.
	Mellemneolitisk tid	3200 f.Kr.
	Tragtbægerkultur	3900 f.Kr.
Yngre jægerstenalder	Ertebøllekultur	5400 f.Kr.
	Kongemosekultur	6800 f.Kr.
	Maglelosekultur	9000 f.Kr.
Ældre jægerstenalder	Ahrensburgkultur	10000 f.Kr.
	Brommekultur	11500 f.Kr.
	Federmesserkultur	12000 f.Kr.
	Hamburgkultur	13000 f.Kr.